Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto
MTK ry

Lausunto

20.11.2025

EDUSKUNTA
Maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

Asia: E 92/2025 vp Valtioneuvoston selvitys: Hiilirajamekanismin tuotesidonnaisten päästöjen laskentametodologiaa koskeva täytäntöönpanoasetus

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto (MTK) kiittää mahdollisuudesta kommentoida hiilirajamekanismin tuotesidonnaisten päästöjen laskentametodologiaa koskeva täytäntöönpanoasetus.

EU:n hiilirajamekanismi (CBAM) sekä tuontitullien muutokset vaikuttavat olennaisesti typpilannoitteiden hintaan Euroopan unionissa. Toimien tarkoituksena on vähentää hiilivuotoa, edistää EU:n ilmastotavoitteita ja vahvistaa eurooppalaisen lannoiteteollisuuden kilpailukykyä – samalla kun lannoitemarkkinat ovat olleet poikkeuksellisen voimakkaiden muutosten kohteena mm. geopoliittisten kriisien vuoksi.

Maa- ja metsätalouden harjoittamiseen hiilirahamekanismi vaikuttaa laaja-alaisesti typpilannoituksen lisäksi mm. tuontituotteiden teräksen ja alumiinin CBAM-maksujen kautta. Keskustelussa oleva CBAM-maksujen soveltamisalan laajentaminen lisää osaltaan kustannuspainetta sektoreillemme, samalla kun viljelijöiden taloudellinen liikkumavara on erittäin pieni ja monet tilat ovat jo usean vuoden ajan tehneet tappiota.

EU:ssa typpilannoitteiden kokonaiskäyttö on huomattavaa: eri arvioiden mukaan vuosittainen käyttö on noin 10–11 miljoonaa tonnia typpeä. Tämä kattaa sekä puhtaat typpilannoitteet että moniravinteiset lannoitteet, joissa on typpeä yhtenä pääainesosana. Käyttörakenne vaihtelee EU-maittain.

Suomessa lannoitteiden käyttömäärät vaihtelevat vuosittain satotilanteen, hintatason, viljelykasvien ja maatalouden rakenteen mukaan. Typpilannoitteiden kokonaiskäyttö on pysynyt pitkään melko vakaana, n. 160 000–180 000 tonnia typpeä vuodessa. Käytetyimmät typpilannoitteet Suomessa ovat ammoniumnitraatti (ja sen johdannaiset, kuten kalkkisalpietari) sekä urea. Lannoitteiden käytön hintajousto on vähäinen, kun ympäristöehdot rajoittavat jo tiukasti lannoitteiden käyttömääriä ja sadon laadulliset vaatimukset edellyttävät riittävän ravinteiden saannin turvaamisen kasveille. Toisaalta tarjontapuolella on hyvin monopolistisessa asemassa oleva toimija, jonka asiakkaina on tuhansia viljelijöitä, joilla ei ole tarjolla oleellisia vaihtoehtoja.

Lannoitteiden käyttäjien kannalta lannoitetyypin valintaan vaikuttaa tulliluokitus, tullit ja polkumyyntitullit, uudet Venäjän ja Valko-Venäjän sanktiotullit sekä CBAM-maksut. Kustannuksen lasketaan per tonni typpeä, jolloin vaihtelevat typpipitoisuudet vaikuttavat tuotekiloa kohti näkyviin kustannuksiin.

Hiilirajamekanismin tavoitteena on tukea EU:n omaa lannoitetuotantoa ja edistää vähähiilisiä teknologioita, mutta käytännössä toimet aiheuttavat viljelijöille merkittäviä uusia kustannuksia lannoitteiden käytöstä. Tällä hetkellä Brysselin keskusteluissa on esillä CBAM-maksujen laskentamallin ohella

mm. lannoitteiden jättäminen CBAMin ulkopuolelle, koska sen markkinavaikutus poikkeaa markkinarakenteen takia muista CBAM-tuotteista.

> ***Lannoitemarkkinoilla toimijoiden CBAMin kustannusvaikutuksesta arviot vaihtelevat laajasti typpilannoitetonnia kohti (44 – 66 euroa Ranskassa). Suomessa vastaavasti on arvioitu, että venäläisen ammoniakin CBAM-maksu olisi 120 euroa typpilannoitetonnia kohti. Varmasti osaksi tämän takia venäläisen ammoniakin käyttö on uutistietojen mukaan jo laskenut Yaran tehtailla 80 %:sta 40 %:iin Ukrainan kriisin aikana.***
>
> ***Markkinoiden kannalta komission laskentamalli on rangaistusjärjestelmä. Ensin otetaan laskentaan toimittajamaan päästöjen kannalta heikoin toimija ja siihen lisätään 30 % kannustetta, jolla toivotaan maahantuojien toimittavan todennetut päästölaskelmat CBAM-maksun perusteeksi. On kuitenkin käynyt ilmi, että todentajia ei ole tarpeeksi ja vuoden vaihteen jälkeen markkinoille tulleet erät pitää hinnoitella korkeimman mahdollisen päästöhinnan lisäksi 30 % korotuksella, koska alempia päästölukuja ei voida todentaa.***
>
> ***Kun CBAM-maksut ja uudet tullit lasketaan yhteen, lopullinen kustannusvaikutus voi olla useiden kymmenien eurojen CBAM-maksujen sijasta jopa satojen eurojen lisäkustannukseksi tonnilta.***
>
> ***Tässä tilanteessa on olemassa hyvät syyt lykätä toimeenpanoa ja jättää laskentamallista ainakin kannustussanktio (30 %) käyttämättä.***

Helsingissä 20.11.2025

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY

Juha Ruippo
johtaja